

سازمان حفاظت محیط زیست

معاونت محیط طبیعی

موضوع :

دستورالعمل تکثیر و پرورش پستانداران وحشی در اسارت

خرداد ۱۳۸۷

کلیات:

در اجرای مواد ۱ و ۶ قانون شکار و صید مصوب ۱۳۴۶/۳/۱۶ و با اصلاحات مصوب ۱۳۵۳/۱۰/۳۰ و ۱۳۷۵/۹/۲۵ و نیز مواد ۲۱، ۳۱ و ۳۳ الی ۳۶ آیین نامه اجرایی همان قانون و نیز ماده ۸ قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست مصوب ۱۳۵۳/۳/۲۸ و اصلاحیه ۱۳۷۱/۸/۲۴ با رعایت مفاد این دستورالعمل مجوز فعالیت تکثیر و پرورش پستانداران وحشی در اسارت برای متقاضیان صادر میگردد.

ماده یک هدف:

۱. تکثیر و پرورش در اسارت پستانداران وحشی با اهداف احیاء زیست بومهای آسیب دیده، احیاء گونه های در معرض خطر، تولید پروتئین، پوست، شاخ و سایر اجزاء پستانداران وحشی، شکار و فروش به متقاضیان داخل و یا خارج از کشور پس از اخذ مجوزهای لازم مجاز می باشد.

ماده ۲ تعاریف:

۱. سازمان: سازمان حفاظت محیط زیست.
۲. کمیته فنی: کمیته پنج نفره با ترکیب و وظایف مندرج در بند ۱ و ۲ از ماده ۸ این دستورالعمل.
۳. مولدین: گونه های زایای اولیه که جهت تکثیر و پرورش از آنها استفاده می گردد.
۴. مراکز حساس: بر اساس مصوبه هیات وزیران به شماره ۵۱۳۹/ت/۲۹۳۷۹ هـ مورخ ۸۴/۲/۳ به سکونتگاههای انسانی، مراکز درمانی، آموزشی، نظامی، منابع آب شرب (سفره های زیرزمینی، رودخانه ها و سدها)، بزرگراهها و جاده های ترانزیتی و جاده های اصلی، پارک ملی، تالاب، دریاچه، اثر طبیعی ملی، زیستگاه حیات وحش، مناطق و رودخانه های حفاظت شده اطلاق میگردد.

ماده سه گونه های قابل تکثیر و پرورش:

۱. گونه های قابل تکثیر و پرورش در این دستورالعمل به گونه هایی اعم از داخلی و خارجی اطلاق میگردد که صدور مجوز تکثیر و پرورش با رعایت ضوابط و مقررات و مفاد مندرج در این دستورالعمل امکانپذیر میباشد.
۲. در خصوص گونه های حمایت شده و گونه های در معرض خطر انقراض داخلی علاوه بر رعایت ضوابط و مقررات مفاد این دستورالعمل، کمیته فنی با توجه به حساسیت و اهمیت گونه و وضعیت آن در کشور و دیگر موارد ضروریات فنی و زیست محیطی و حقوقی اعلام نظر خواهد نمود.
۳. تکثیر و پرورش گونه های خارجی صرفاً با استفاده از سیستم بسته و بدون شکارگاه مقدور میباشد.
- ۳.۱. هر گونه تکثیر و پرورش توام گونه های غیربومی و یا گونه های خارجی با گونه های داخلی و یا بومی ممنوع خواهد بود.

ماده چهار ضوابط و شرایط کلی:

۱. متقاضی جهت تکثیر و پرورش پستانداران وحشی می بایست به ازای هر راس ظرفیت طرح یک هزار متر مربع زمین در نظر بگیرد.
۲. در خصوص حیوانات تکثیرشده در اسارت هر گونه رهاسازی آنها در طبیعت بدون اخذ مجوز کتبی از کمیته فنی ممنوع است.
۳. با توجه به ماده ۲۱ آیین نامه اجرایی قانون شکار و صید، جهت تکثیر و پرورش در اسارت وحش، اخذ پروانه انتفاعی برای هر یک از مولدین بر حسب نوع گونه، از سوی متقاضی الزامی است.

۴. هر گونه فروش، واگذاری، نقل و انتقال و بهره برداری پستانداران وحشی تکثیرشده در اسارت و مولدین آنها خارج از چارچوب طرح مصوب بدون اخذ مجوز از کمیته فنی ممنوع است.
۵. پروانه انتفاعی تکثیر و پرورش پس از طی مراحل قانونی و اخذ مجوز فعالیت، توسط اداره کل حفاظت محیط زیست استان مربوطه صادر میگردد.
- ۵.۱. بهای پروانه انتفاعی برای واحدهای تکثیر و پرورش پستانداران نصف بهای ضرر و زیان قانونی گونه مورد نظر به ازای هر یک از مولدین می باشد.
۶. محل تاسیسات تکثیر و پرورش پستانداران وحشی در اسارت نباید محل بهداشت و آسایش و ایمنی عمومی و یا موجب بروز خسارت به طبیعت (جنگل ها، مراتع و ...) و آلوده شدن آبهای عمومی و همچنین ایجاد خطر بیماری و یا تضعیف نژاد برای حیوانات و آبیان باشد.
۷. احداث واحدهای تکثیر و پرورش پستانداران وحشی بر اساس صورتجلسه شماره ۸ مورخ ۸۶/۹/۶ کمیته کدگذاری ماده ۶ (ضوابط و معیارهای استقرار صنایع مصوبه شماره ۶۴۶۷۷/ت/۱۸۵۹۱/هـ مورخ ۷۸/۱۲/۲۶ هیات محترم وزیران) راجع به ضوابط و معیارهای استقرار صنایع مطابق با کد ۱۰- و صنایع کشاورزی میباشد.
۸. در رابطه با واحدهای مندرج در بند ۷ این ماده چنانچه فاقد شکارگاه باشند رعایت حداقل فواصل ذیل الزامی است.
- ۸.۱. فاصله با پارک های ملی و پناهگاه حیات وحش ۵ کیلومتر.
- ۸.۲. فاصله از مناطق حفاظت شده و آثار طبیعی ملی ۳ کیلومتر.
- ۸.۳. فاصله از سایر مراکز حساس ۱۵۰۰ متر.
- ۸.۴. فاصله از دامداریها و مرغداریها و واحدهای تکثیر و پرورش گونه های وحشی ۱۰۰۰ متر.
۹. در رابطه با واحدهای تکثیر و پرورش پستانداران وحشی واحد شکارگاه رعایت حداقل فواصل ذیل الزامی است.
- ۹.۱. فاصله از پارک های ملی و پناهگاه حیات وحش ۲۰ کیلومتر.
- ۹.۲. فاصله از مناطق حفاظت شده و آثار طبیعی ملی ۱۰ کیلومتر.
- ۹.۳. فاصله از سایر مراکز حساس ۵ کیلومتر.
- ۹.۴. فاصله از دامداریها و مرغداریها و واحدهای تکثیر و پرورش گونه های وحشی ۵ کیلومتر
- ماده پنج شرایط متقاضی:
۱. تابعیت کشور جمهوری اسلامی ایران.
۲. اعتقاد به یکی از ادیان رسمی کشور.
۳. عدم سوء پیشینه در زمینه تخلفات شکار و صید (از درجه ۴ به بالا ممنوع).
- ۳.۱. متقاضیانی که تابعیت غیرایرانی دارند با تشکیل موسسه حقوقی ثبت شده در جمهوری اسلامی ایران می توانند با شخصیت حقوقی موسسه مذکور، متقاضی موضوع این دستورالعمل باشند.
- ماده شش مدارک مورد نیاز:
۱. تقاضانامه کتبی متقاضی تکثیر و پرورش پستانداران وحشی در اسارت.
۲. ارائه اسناد یا مدارک لازم مبنی بر تصرف محل مورد درخواست با تایید اداره کل حفاظت محیط زیست استان مربوطه.

۳. ارائه طرح تکثیر و پرورش گونه مورد نظر متقاضی در سه جلد مشتمل بر:

۳.۱. مقدمه و کلیات.

۳.۲. هدف یا اهداف مورد نظر به طور مشخص.

۳.۳. توجیهات زیست محیطی.

۳.۴. نام گونه و احیاناً زیرگونه مورد نظر جهت تکثیر و پرورش و تشریح آن (نحوه تامین مولدین و تعداد و

ترکیب جنسی و سنی آنها).

۳.۵. تشریح جزئیات روش اقدامات تا مرحله بهره برداری.

۳.۶. حداکثر ظرفیت مورد تقاضا.

۳.۷. زمان بندی اجرای طرح.

۳.۸. تجهیزات و تاسیسات و جانمایی آنها.

۳.۹. معرفی پرسنل طرح. و معرفی یک نفر دکتر دامپزشک به عنوان مسئول فنی طرح.

۳.۱۰. تشریح نحوه تغذیه و جیره غذایی مورد نظر.

۳.۱۱. تشریح اقدامات و تمهیدات بهداشتی لازم به منظور پیشگیری و کنترل بیماریها.

۳.۱۲. هزینه های ثابت، جاری، درآمدها، توجیح اقتصادی.

۳.۱۳. نتیجه گیری.

۴. تکمیل پرسشنامه زیست محیطی استقرار واحدهای تولیدی و کشاورزی.

ماده هفت مراحل صدور مجوز:

۱. متقاضی باید درخواست خود را به همراه طرح مربوطه و به صورت مکتوب (بر اساس مندرجات ماده ۶ این

دستورالعمل) به اداره کل حفاظت محیط زیست استان مربوطه ارائه نماید.

۲. اداره کل حفاظت محیط زیست استان مربوطه پس از اخذ درخواست و طرح متقاضی و بررسی آن در صورت

کامل بودن مدارک مورد نیاز، درخواست متقاضی را به همراه مدارک مربوطه و منضم به نظریه صریح

کارشناسی آن اداره کل جهت اقدامات بعدی به اداره کل هماهنگی گارد، امور استانها و مناطق سازمان

ارسال می نماید.

۳. درخواست و طرح متقاضی از طریق دبیرخانه کمیته فنی به دفاتر تخصصی عضو کمیته فنی ارسال می گردد

و دفاتر مذکور موظفند پاسخ خود را حداکثر ظرف مدت ۱۰ روز به دبیرخانه کمیته فنی منعکس نمایند.

۴. کمیته فنی پس از انجام بررسیهای لازم، نظر خود را در اسرع وقت به اداره کل هماهنگی گارد، امور استانها

و مناطق منعکس مینماید.

۵. اداره کل هماهنگی گارد امور استانها و مناطق نظر کمیته فنی را به اداره کل حفاظت محیط زیست استان

مربوطه منعکس مینماید. در صورت موافقت کمیته فنی با اجرای طرح، اداره کل استان مربوطه نسبت به

صدور موافقت اصولی به نام متقاضی اقدام مینماید.

۶. مدت اعتبار موافقت اصولی صادره حداکثر یک سال بوده و متقاضی مکلف است ظرف این مدت نسبت به

اجرای طرح و تکمیل مستحقات آن اقدام نماید. چنانچه متقاضی بنا به دلایلی که از نظر اداره کل محیط

زیست استان موجه میباشد، موفق به تکمیل مراحل اجرایی طرح نگردد، پس از اخذ موافقت کمیته فنی،

اعتبار موافقت اصولی صرفاً برای یک دوره یک ساله دیگر قابل تمدید خواهد بود.

۷. متقاضی پس از پایان عملیات اجرایی مراتب را به اداره کل استان مربوطه اعلام خواهد داشت. در صورتی که کلیه عملیات اجرایی برابر طرح اولیه تایید شده انجام گردیده باشد پروانه انتفاعی توسط اداره کل حفاظت محیط زیست استان مربوطه به نام متقاضی صادر خواهد شد و مراتب به صورت کتبی به اداره کل هماهنگی گارد، امور استانها و مناطق منعکس گردد.

ماده هشت کمیته فنی:

۱. به منظور انجام بررسی های اولیه، حل و فصل مشکلات، انجام ارزیابیهای دوره ای و نظارت عالی بر عملکرد متقاضی، کمیته فنی متشکل از نمایندگان معاونت محیط طبیعی و تنوع زیستی، دفتر حیات وحش و موزه های تاریخ طبیعی، اداره کل هماهنگی گارد، امور استانها و مناطق، دفتر حقوقی و امور مجلس و اداره کل حفاظت محیط زیست استان ذیربط که با ابلاغ بالاترین مقام مسئول مربوطه و به مدت یک سال معرفی میگردند، تشکیل و در چارچوب وظایف تعیین شده در بند ۲ همین ماده اقدام مینماید.

۲. وظایف کمیته فنی.

۲.۱. انجام کلیه اموری که در این دستورالعمل به این کمیته محول گردیده است.

۲.۲. بررسی و اعلام نظر در خصوص طرحهای تکثیر و پرورش ارائه شده از سوی متقاضیان طبق ضوابط و مقررات مورد عمل سازمان و در چارچوب این دستورالعمل.

۲.۳. اخذ گزارشات عملکرد ۶ ماهه طرحهای تکثیر و پرورش از ادارات کل حفاظت محیط زیست استانها.

۲.۴. بررسی گزارشات عملکرد ۶ ماهه طرح ها و اعلام نظر به اداره کل هماهنگی گارد، امور استانها و مناطق جهت ابلاغ نظرات کمیته فنی در خصوص طرح مربوطه به اداره کل حفاظت محیط زیست استان

۳. دبیرخانه کمیته فنی دارای وظایف زیر میباشد.

۳.۱. دریافت کلیه طرحهای ارسالی از استانها و ثبت آنها در اداره کل هماهنگی گارد، امور استانها و مناطق.

۳.۲. تعیین دستور کار جلسات.

۳.۳. انجام هماهنگیهای لازم جهت برگزاری جلسات و بازدیدها و دعوت از اعضاء.

۳.۴. تنظیم صورتجلسات و ارسال آنها به مبادی ذیربط.

۳.۵. جمع بندی و تنظیم مصوبات و ارائه آن به اداره کل هماهنگی گارد، امور استانها و مناطق جهت ابلاغ به

مبادی ذیربط

۳.۶. پیگیریهای مصوبات کمیته فنی.

ماده نه تعهدات متقاضی:

۱. متقاضی میبایست با توجه به حداکثر ظرفیت پیشنهادی و با رعایت مفاد ماده ۴ این دستورالعمل راساً نسبت به تهیه زمین و سایر موارد و عوامل موثر اقدام نموده و سازمان هیچ گونه تعهدی در این خصوص ندارد.

۲. متقاضی مکلف است کلیه اقدامات اجرایی را برابر طرح مصوب در کمیته فنی انجام داده و گزارشات مربوطه را جهت اخذ پروانه انتفاعی به اداره کل حفاظت محیط زیست استان مربوطه ارائه نماید.

۳. متقاضی حق هیچ گونه بهره برداری از وحوش تکثیرشده در واحد پرورشی غیر از آنچه که در چارچوب طرح ارائه شده مورد موافقت کمیته فنی واقع گردیده را ندارد.

۴. انجام هرگونه اقدامات غیرمعمول در ارتباط با تکثیر و پرورش و تولید مثل وحوش (مانند دورگه گیری) ممنوع می باشد.

۵. هر گونه بهره برداری از وحوش تکثیرشده خارج از مواردی که در اهداف طرح مربوطه تایید شده منوط به اخذ موافقت از کمیته فنی میباشد.
۶. متقاضی مکلف است هر گونه بهره برداری از وحوش تکثیر شده را که در غالب اهداف طرح مصوب میباشد با هماهنگی اداره کل حفاظت محیط زیست استان به عمل آورد.
۷. متقاضی مکلف است فضاهای مناسب زیستی متناسب به نیازهای طبیعی گونه مورد نظر طرح اختصاص حداقل ۲۰ درصد از مساحت محل اجرای طرح به فضای سبز، امکانات لازم از لحاظ محیط مناسب، غذای کافی و مراقبتهای صحیح ایمنی و بهداشتی و سایر موارد پیش بینی شده در طرح مصوب توسط کمیته فنی را ایجاد نماید.
۸. متقاضی متعهد است در صورت مشاهده هر گونه علائمی دال بر احتمال وجود بیماری مسری در واحد خود، موضوع را در اسرع وقت به اداره کل حفاظت محیط زیست استان مربوطه منتقل و از هر گونه فروش و یا جابجایی آنها تا زمان از بین رفتن کامل بیماری اجتناب نماید. نقل و انتقالاتی که به منظور انجام قرنطینه دامپزشکی و پاتولوژی، معاینه و تشخیص صورت میگیرد با اطلاع و نظارت اداره کل استان مربوطه بلامانع میباشد.
۹. متقاضی مکلف است هر ۶ ماه گزارش جامعی از وضعیت واحد و پستانداران وحشی موجود را اعم از جمعیت مولد و موالید، تغذیه، تلفات، بیماریها و سایر موارد مربوط به نگهدای وحوش تهیه و به اداره کل حفاظت محیط زیست استان مربوطه ارائه نماید.
۱۰. در صورتی که پستانداران وحشی واحد پرورشی به هر دلیل در طبیعت رها گردد، متقاضی مکلف است بلافاصله موضوع را به صورت کتبی به اداره کل حفاظت محیط زیست استان مربوطه اطلاع دهد و در غیر این صورت مطابق مندرجات ماده ۱۲ این دستورالعمل اقدام خواهد شد و جبران خسارت ناشی از رها شدن بر عهده دارنده مجوز میباشد.
۱۱. متقاضی مکلف به رعایت و اجرای کلیه قوانین و مقررات موردعمل سازمان میباشد.

ماده ده نظارت:

۱. نظارت عالی بر حسن اجرای تمامی مراحل طرحها و مجوزهای صادره به عهده کمیته فنی خواهد بود.
۲. اداره کل حفاظت محیط زیست استان مربوطه موظف است بلافاصله پس از ارسال درخواست متقاضی به منظور اعمال نظارت بر حسن اجرای تمامی مراحل طرحها و مجوزهای صادره به شرح ذیل اقدام نمایند.
  - ۲.۱. تعیین و معرفی نماینده اداره کل استان در کمیته فنی موضوع این دستورالعمل که ضمناً مسئولیت پیگیری و نظارت مستمر بر عملکرد فعالیت طرحهای مذکور و ارائه گزارش به صورت مکتوب به مدیرکل استان را نیز عهده دار میباشد. همچنین اداره کل حفاظت محیط زیست استان گزارش مربوطه را متعاقباً به اداره کل هماهنگی گارد، امور استانها و مناطق ارسال خواهد نمود.
  - ۲.۲. ارسال گزارشات ۶ ماهه از عملکرد متقاضی توسط اداره کل حفاظت محیط زیست استان به دفتر حیات وحش و موزه های تاریخ طبیعی و اداره کل هماهنگی گارد، امور استانها و مناطق.
  - ۲.۳. توجه و اقدام لازم در خصوص نظارت مستمر بر مبنای مفاد موافقت نامه و یا مجوز صادره برای متقاضی به ویژه در رابطه با مواردی از قبیل دو رگه گیری، اختلاط ژنتیکی و پیشگیری از رها شدن گونه ها در طبیعت.

ماده یازده اقدامات سازمان:

۱. تعیین محل تامین مولدین با همکاری، نظارت و تایید اداره کل حفاظت محیط زیست استان مربوطه همچنین دفتر حیات وحش و موزه های تاریخ طبیعی و کمیته فنی امکان پذیر خواهد بود.
  - ۱.۱. در این خصوص لازم است اداره کل حفاظت محیط زیست استان مربوطه در صورت تایید، مراتب را بدو به اداره کل هماهنگی گارد، امور استانها و مناطق اعلام نموده و اداره کل هماهنگی گارد، امور استانها و مناطق نیز میبایست ضمن اخذ تاییدیه از دفتر حیات وحش و موزه های تاریخ طبیعی و کمیته فنی نتیجه را به صورت مکتوب به اداره کل استان منعکس نماید.
۲. در صورتی که توانایی متقاضی برای زنده گیری مولدین از زیستگاه طبیعی استان به تایید اداره کل حفاظت محیط زیست استان مربوطه برسد، زنده گیری توسط متقاضی و با نظارت اداره کل حفاظت محیط زیست استان انجام میگیرد و در صورت عدم تایید صلاحیت متقاضی برای انجام زنده گیری، اداره کل حفاظت محیط زیست استان مربوطه در صورت امکان و ضمن هماهنگی با کمیته فنی نسبت به زنده گیری و اخذ هزینه های مربوط به زنده گیری و نقل و انتقال از متقاضی اقدام مینماید.
  - ۲.۱. در صورت تامین مولدها از طرف سازمان، متقاضی باید نسبت به ارائه ضمانتهای لازم به تشخیص اداره کل حفاظت محیط زیست استان اقدام نماید.
۳. در خصوص تامین مولدین مورد نیاز، متقاضی باید بدو از نزدیکترین واحد تکثیر و پرورش به محل احداث واحد پرورش پستانداران وحشی مورد نظر در استان مربوطه و در غیر این صورت از واحد تکثیر و پرورش سایر استانها تامین نماید.
۴. چنانچه تامین مولدین مورد نیاز از واحدهای تکثیر و پرورش مذکور مقدور نباشد در صورت صلاحدید اداره کل حفاظت محیط زیست استان مربوطه، نسبت به تامین آنها از نزدیکترین زیستگاه طبیعی مورد نظر در استان اقدام میگردد.
۵. در صورت عدم امکان تامین مولد از استان مربوطه و برای استفاده از مولدین سایر استانها بنا به تشخیص کمیته فنی اقدامات نمونه گیری و انجام آزمایشات ژنتیک توسط سازمان و با هزینه متقاضی ضروری میباشد.
۶. سازمان از صدور مجوز تکثیر و پرورش حیوانات وحشی که موجب تضعیف نژاد یا ایجاد خطر برای جانوران وحشی کشور گردد خودداری خواهد نمود.

ماده دوازده شرایط ابطال مجوز:

۱. در صورتی که متقاضی نسبت به رعایت هر کدام از موارد مندرج در این دستورالعمل سهل انگاری کرده و یا موارد مذکور را اجرا ننماید، اداره کل حفاظت محیط زیست استان ذیربط موظف است بدو نسبت به هشدار و اخطار لازم طی دو مرحله اقدام نموده و در صورت عدم رفع موارد تخلف از جانب متقاضی، مراتب را به اطلاع اداره کل هماهنگی گارد، امور استانها و مناطق برساند.
۲. پس از انجام موارد مندرج در بند ۱ همین ماده و بر اساس درخواست اداره کل هماهنگی گارد، امور استانها و مناطق موضوع در اولین جلسه کمیته فنی مطرح و پس از رسیدگی و اخذ تصمیم نهایی، نسبت به چگونگی ادامه فعالیت و یا ابطال پروانه انتفاعی واحد مذکور اعلام نظر خواهد گردید و نتیجه آن از طریق اداره کل هماهنگی گارد، امور استانها و مناطق به اداره کل حفاظت محیط زیست استان مربوطه جهت اجرا ابلاغ میگردد.

ماده سیزده :

۱. این دستورالعمل مشتمل بر ۱۳ ماده و ۵۶ بند و ۳۹ تحت بند میباشد.